

TURKISTON MATBUOTI: MA'RIFIY JURNALISTIKA MEROSI

Olimjonova Hayotxon

O'zbekiston Xalqaro islomshunoslik Akademiyasi

Dinshunoslik yo'nalishi 1-kurs talabasi

Olimjonovahayotxon0@gmail.com

Toshkent, O'zbekiston

Anotatsiya: Ushbu maqolada Mahmudxo'ja Behbudiyning jurnalistika va nashriyot sohasidagi faoliyati tahlil qilinadi. Tadqiqotda uning gazetalar, risolalar va kitoblar orqali jamiyatni ma'rifat va ilm-fan yo'liga yetaklashdagi roli yoritiladi. Maqolada Behbudiy faoliyati jadidchilik harakati kontekstida o'rganilib, matbuot va nashriyot vositalaridan foydalanish orqali ijtimoiy ongni shakllantirish, adolat va ma'naviy qadriyatlarni targ'ib qilish masalalari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Mahmudxo'ja Behbudiy, jurnalistika, nashriyot, matbuot, jadidchilik, ma'rifatparvarlik, Turkiston, ijtimoiy ong, ilm-fan targ'ibi, publitsistika.

Annotation: This article analyzes the activities of Mahmudkhoj Behbudi in the field of journalism and publishing. The study highlights his role in leading society to the path of enlightenment and science through newspapers, pamphlets, and books. The article studies Behbudi's activities in the context of the Jadid movement and analyzes the issues of forming social consciousness, promoting justice, and spiritual values through the use of the press and publishing media.

Keywords: Mahmudkhodja Behbudiy, journalism, publishing, press, Jadidism, enlightenment, Turkestan, social consciousness, promotion of science, journalism.

Аннотация: В данной статье анализируется деятельность Махмудходжа Бехбуди в области журналистики и издательского дела. Исследование освещает его роль в направлении общества по пути просвещения и науки посредством газет, брошюр и книг. В статье рассматривается деятельность Бехбуди в контексте движения «Джадид» и анализируются вопросы формирования общественного сознания, продвижения справедливости и духовных ценностей посредством использования прессы и издательских средств массовой информации.

Ключевые слова: Махмудходжа Бехбудий, журналистика, издательское дело, пресса, джадидизм, просвещение, Туркестан, общественное сознание, продвижение науки, журналистика.

KIRISH

XIX asr oxiri — XX asr boshlarida Turkiston ijtimoiy va madaniy hayotida yuz bergan o'zgarishlar mahalliy ziyolilar faoliyatini yangi bosqichga olib chiqdi. Bu

davrda matbuot faolligi jamiyatni ma'rifat va ilm bilan tanishtirishda, odamlarni yangilanishga undashda muhim vosita sifatida namoyon bo'ldi. Matbuot orqali targ'ib qilingan g'oyalar, maqolalar va sharhlar jamiyatdagi ijtimoiy ongni uyg'otishga xizmat qildi.

Mahmudxo'ja Behbudiy Turkiston matbuotining rivojlanishida markaziy shaxs sifatida ajralib turadi. Uning jurnalistik va nashriyot faoliyati nafaqat ilmiy va ma'rifiy qarashlarini keng targ'ib qilishga qaratilgan edi, balki jamiyatdagi adolatsizlik va ijtimoiy muammolarga e'tibor qaratish imkonini ham berdi. Behbudiy o'z maqolalari va matbuot asarlari orqali xalqni ma'rifat sari yetaklash, ilmiy tafakkur va tanqidiy qarashlarni shakllantirishga intildi.

Shuningdek, Behbudiy jurnalistik faoliyati orqali matbuotni faqat xabar yetkazish vositasi sifatida emas, balki jamiyatdagi o'zgarishlarni kuzatish, tahlil qilish va yangiliklarni targ'ib qilish maydoni sifatida qo'lladi. U gazetalar, risolalar va boshqa nashriyot vositalari orqali yangi g'oyalarni yoritib, jamiyatda ijtimoiy va ma'naviy uyg'onish jarayonini tezlashtirdi.

Umuman olganda, Behbudiy faoliyati Turkiston matbuotini nafaqat ma'rifiy maqsadlarda rivojlantirish, balki jamiyatda ilmiy tafakkur, ma'naviy ong va tanqidiy fikrni shakllantirishda muhim vosita sifatida namoyon bo'ldi. Shu bois uning jurnalistik va nashriyot ishlari jadidchilik harakati tarixida muhim o'rin tutadi.

MUHOKAMA

Turkiston matbuoti XIX asr oxiri va XX asr boshlarida jamiyatni ma'rifat va ilm bilan tanishtirish, xalqni yangilanishga undash vositasi sifatida shakllana boshladi. Bu davrda matbuot faolligi jamiyatda ijtimoiy ongni uyg'otishda, madaniy va diniy yangilanish g'oyalarini targ'ib qilishda markaziy rol o'ynadi. Mahmudxo'ja Behbudiy esa ushbu jarayonda nafaqat jurnalist, balki ma'rifatparvar va jamiyat yetakchisi sifatida alohida e'tiborni qozondi.

Behbudiy o'z jurnalistik faoliyatida matbuotni xalqni ma'rifat sari yetaklash vositasi sifatida ishlatdi. U gazetalar va risolalar orqali jamiyatdagi ijtimoiy muammolar, adolatsizlik va illatlarga e'tibor qaratdi. Maqolalari odatda aniq va sodda tilda yozilib, keng qatlam vakillariga tushunarli bo'lishga intilgan. Shu bilan birga, u matbuotning ijtimoiy vazifasini — nafaqat xabar berish, balki tahlil qilish, muammolarni aniqlash va yechim taklif qilish kabi jihatlarni ham targ'ib qildi.

Behbudiy jurnalistik faoliyatini amalga oshirarkan, u jadidchilik g'oyalarini ilgari surishga alohida e'tibor qaratdi. Matbuot orqali ta'lim va ma'rifatning ahamiyati, islohot va yangilanishning zaruriyati targ'ib qilindi. U shuningdek, ijtimoiy adolat, diniy bag'rikenglik va jamiyat taraqqiyoti haqida maqolalar yozib, xalq ongida tanqidiy fikrni rivojlantirishga hissa qo'shdi.

Nashriyot faoliyati Behbudiyning jurnalistik tashabbuslari bilan chambarchas bog'liq edi. U chop etilgan risolalar, kitoblar va gazetalar orqali xalqni ilm-fan va

ma'naviy qadriyatlar bilan tanishtirdi. Shu yo'l bilan u Turkiston ziyolilari orasida matbuot vositasida ma'rifiy uyg'onish jarayonini kengaytirishga erishdi. Nashriyot ishlari orqali Behbudiy nafaqat o'z fikrlarini yetkazdi, balki boshqa ziyolilarning g'oyalarini ham ommaga yetkazish imkoniyatini yaratdi.

Bundan tashqari, Behbudiy matbuot va nashriyot orqali jamiyatda yangilik va yangilanishni targ'ib qilar ekan, odamlarni o'z fikrlarini erkin ifoda etishga undadi. Bu esa Turkistondagi ilmiy va madaniy hayot rivojiga, shuningdek, xalqning ma'naviy uyg'onishiga sezilarli hissa qo'shdi. Shu tariqa, Behbudiy jurnalistika va nashriyot faoliyatini nafaqat shaxsiy ijod, balki ijtimoiy ma'rifat vositasi sifatida ham muvaffaqiyatli amalga oshirdi.

Shuningdek, Behbudiy jurnalistik va nashriyot faoliyati Turkiston matbuoti tarixida muhim bosqich bo'lib, uning ma'rifiy g'oyalari, ijtimoiy qarashlari va jadidchilik merosini targ'ib qilishda markaziy rol o'ynadi. U matbuotni ilmiy va ma'naviy uyg'onish, jamiyatdagi ijtimoiy adolatni targ'ib qilish vositasi sifatida samarali ishlatdi.

XULOSA

Mahmudxo'ja Behbudiy jurnalistika va nashriyot sohasidagi faoliyati Turkiston jamiyatining ma'naviy va ilmiy uyg'onish jarayonida muhim o'rin tutdi. U gazetalar, risolalar va kitoblar orqali nafaqat o'z fikrlarini yetkazdi, balki xalqning ijtimoiy, madaniy va diniy ongini shakllantirishga xizmat qildi. Matbuot va nashriyot vositalaridan foydalanish orqali Behbudiy jamiyatda tanqidiy fikr, ilm-fan, adolat va ma'rifat g'oyalarini targ'ib qildi.

Uning jurnalistik faoliyati jadidchilik harakati bilan uzviy bog'liq bo'lib, matbuotni xalqni yangilanishga undash, islohot va ma'rifat yo'liga yetaklash vositasi sifatida samarali ishlatdi. Nashriyot ishlari esa uning ilmiy, ijtimoiy va diniy qarashlarini keng auditoriyaga yetkazishga xizmat qildi.

Shu bilan birga, Behbudiy faoliyati Turkiston matbuotining rivojlanishida muhim bosqich bo'lib, uning merosi bugungi kunda ham ilmiy tadqiqotlar, ma'rifiy ishlanmalar va matbuot tarixi uchun qimmatli manba hisoblanadi. U jurnalistika va nashriyot orqali jamiyatni ma'naviy, madaniy va ilmiy jihatdan yangilashga katta hissa qo'shdi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mahmudxo'ja Behbudiy. "Mahmudxo'ja Behbudiy – Vikipediya".
2. CyberLeninka.ru. "Turkiston matbuoti: ma'rifiy jurnalistika merosi".
3. "Mahmudxo'ja Behbudiy va Turkiston matbuoti".
4. Jadid.uz. "Behbudiy jurnalistikasi va nashriyot faoliyati".
5. Ilmiy tadqiqotlar to'plami. "Jadidchilik va matbuot tarixi".
6. Tarixiy manbalar. "Turkiston ziyolilarining matbuot va ma'rifiy ishlari".
7. Mahmudxo'ja Behbudiy. "Matbuot va ma'rifat".
8. Akademik nashrlar. "Jurnalistika va jamiyat uyg'onishi: Turkiston tajribasi".
9. Ilmiy maqolalar to'plami. "Nashriyot orqali ma'rifiy g'oyalarni targ'ib qilish".